

Synspunkt

Atompanik

Af Jens Olaf Pepke Pedersen,
seniorforsker, DTU Space.
Tlf.: 3532 5723
jopp@space.dtu.dk

■ For nylig blev den japanske østkyst ramt af en enorm tsunami, udløst af et historisk stort jordskælv. Tsunamien førte til nærmest apokalyptiske scener, hvor bølger af sort vand fyldt med bygningsdele, biler og mindre skibe skyllede ind over lavtliggende landbrugsområder, mens beboere forgæves forsøgte at køre væk fra vandmasserne. Omkring 28.000 er dræbt eller savnes, og titusinder har mistet deres hjem.

Beretningerne om tsunamien ofre har været gribende, men samtidig har det været forunderligt, hvordan hele medieopmærksomheden på kort tid blev rettet mod atomkraftværket Fukushima, selvom ingen er omkommet af de radioaktive udslip.

Dette misforhold kunne forklares, hvis ulykken på Fukushima-værket havde potentiale til at udvikle sig til en større katastrofe. Men det har den ikke. Selv under det værste tænkelige udfald med en nedsmeltning af en eller flere reaktorkerner samt et efterfølgende større radioaktivt udslip til havet og atmosfæren, vil de største konsekvenser for indbyggerne i området være en meget lille forøgelse af deres risiko for at udvikle kræft i resten af deres levetid. I modsætning hertil brændte grafitmoderatoren i en af Tjernobyl-reaktorerne i 14 dage og spredte store mængder radioaktivt materiale ud i atmosfæren. Alligevel kunne dødstallet 20 år senere kun opgøres til omkring 60. Derudover har WHO beregnet, at der kan komme omkring 4.000 yderligere dødsfald som følge af en forøget kræft risiko efter ulykken.

Kulkraft = et Tjernobyl hver anden dag

Til sammenligning har WHO også anslået, at forurening alene fra kulkraft koster en million dødsfald om året. Det svarer til mere end et Tjernobyl hver anden dag. DMU har netop offentliggjort en undersøgelse, der viser, at luftforurening fra især biler, kulkraftværker og landbrug hvert år dræber 600.000 mennesker i Europa. Heraf dør der 10 danskere hver dag.

Regner man prisen på en kilowatt-time ud i menneskeliv, så er det omkring 1.000 gange dyrere at bruge kul end kernekraft, og potentielt set er et vandkraftværk langt farligere. Da Banqiao-dæmningen brød sammen i Kina i 1975 omkom 170.000 mennesker og 11 millioner blev hjemløse. Faktisk fik jordskælvet i Japan en ældre dæmning nær Fukushima-værket til at bryde sammen. Vandmasserne dræbte fire mennesker og otte savnes, uden at ulykken har fået nogen som helst omtale i danske medier.

Det er således ikke rationelt begrundet, når lige netop kernekraft virker så angstfremkaldende, og på mange andre måder har vi da også et afslappet forhold til stråling. For eksempel får de fleste jævnl

ligt taget røntgenbilleder hos tandlægen, selvom vi dermed direkte udsætter os for en (omend minimal) kræft risiko. Man kan også regne ud, at hver gang 100.000 kvinder får foretaget en mammografi-undersøgelse, vil en af dem dø som følge af selve undersøgelsen. Alligevel accepterer vi risikoen, fordi det redder langt flere fra at dø af brystkræft.

Medier i selvsving

Så hvorfor reagerer vi anderledes på kernekraft? En del af forklaringen skal utvivlsomt findes i associationer til atombombeeksplosioner, paddehatteskyer, dræbende stråler og muterede monstre, som også udgør fremragende filmemner. Derudover fisker aktivister og formiddagspressen naturligvis i de rørte vande, men selv de seriøse medier bærer deres del af ansvaret.

Det er nemt at finde eksempler. Om aftenen den 21. marts har TV-avisen således den foruroligende hovednyhed, at der er sporet »abnormt store mængder af radioaktivt materiale« i havet ud for Fukushima-værket. Kim Bildsø fortæller bekymret, hvordan reaktor 3, der »indeholder stærkt giftigt plutonium« en uge tidligere blev ramt af en eksplosion, og nu er der målt »24,8 gange« den tilladte mængde af et mystisk stof, som Kim Bildsø insisterer på at udtale som »kæsium-134«. Efter en lang og dramatisk optakt med indslag fra anti-kernekræft demonstrationer i Tyskland, kommer Line Friis fra *Viden om* i studiet og afliver historien ved at sige, at der ikke er nogen umiddelbar risiko, eftersom vi hverken indtager eller drikker af havvandet. Men når journalisterne nu åbenbart havde en ekspert i huset, kunne de måske have talt med hende, inden de bragte katastrofebudskabet videre.

Selv Berlingskes videnskabsjournalist bidrog til angststemningen, da han i en artikel *Flugten fra atomskyen* (16. marts) beskrev, hvordan han en morgen blev grebet af atompanik og flygtede ud af byen Sendai, selvom han befandt sig næsten 100 km fra kraftværket.

Mere viden – mindre underholdning, tak!

Når også seriøse medier er enige om, at her er der virkelig noget at være bange for, kan man dårligt fortænke nogen i at blive bekymret. Det er heller ikke en nyhed, at vi mennesker ikke altid handler eller tænker rationelt. Tværtimod er det helt normalt, at vi reagerer på grundlag af følelser, og i et demokratisk samfund er det ligefrem et grundvilkår for politikerne, at tage hensyn til det, både når de skal træffe beslutninger, og når de er på valg. I forhold til alternativerne er den situation da også langt at foretrække. Men det ville være et velkomment bidrag til demokratiet, hvis de større medievirksomheder satsede mere på at levere viden frem for underholdning. ■